

**O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR
TADQIQOTLAR-Jurnali
2-son. 2-qism. Fevral-2026**

**MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR UCHUN ERTAK VA HIKOYA
O'QISHNING PEDAGOGIK USULLARI**

**Shamuratova Sevinch Quvondiq qizi
Urganch davlat pedagogika instituti o'qituvchisi**

+998931357763

sevinchshamuratova804@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu ishda maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ertak va hikoya o'qishning pedagogik usullari tahlil qilinadi. Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar nutqini rivojlantirish, tasavvurini kengaytirish, hissiy va ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirishda ertak va hikoya o'qishning ahamiyati katta. Ishda bolalarga ertak va hikoya o'qish jarayonida qo'llaniladigan turli pedagogik usullar, jumladan drammatizatsiya, vizual materiallardan foydalanish, suhbat va savol-javob metodlari, ijodiy vazifalar berish kabi yondashuvlar bayon etiladi.

Kalit so'zlar: ertak, hikoya, suhbat, savol-javob, pedagogik usullar, metodlar, drammatizatsiya.

Аннотация: В данной работе анализируются педагогические методы чтения сказок и рассказов для детей дошкольного возраста. Чтение сказок и рассказов имеет большое значение для развития речи детей дошкольного возраста, расширения их воображения, формирования эмоциональных и социальных навыков. В работе рассматриваются различные педагогические подходы, применяемые при чтении сказок и рассказов детям, включая драматизацию, использование наглядных материалов, методы беседы и вопросов-ответов, а также творческие задания.

Ключевые слова: сказка, рассказ, беседа, вопросы-ответы, педагогические методы, методики, драматизация.

Annotation: This work analyzes the pedagogical methods of reading fairy tales and stories to preschool children. Reading fairy tales and stories plays a significant role in developing preschoolers' speech, expanding their imagination, and shaping their emotional and social skills. The study discusses various pedagogical approaches used

O'RTA OSIYODA IJTIMOY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali 2-son. 2-qism. Fevral-2026

in reading fairy tales and stories to children, including dramatization, the use of visual materials, conversation and question-and-answer methods, as well as creative tasks.

Keywords: fairy tale, story, conversation, question-and-answer, pedagogical methods, techniques, dramatization.

Maktabgacha yoshdagi bolalar nutq, tafakkur va tasavvur jihatidan tez rivojlanadigan davrda bo'ladi. Shu sababli, ertak va hikoya o'qish nafaqat bolalarning til ko'nikmalarini rivojlantirishga, balki ularning hissiy, ijtimoiy va kreativ salohiyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Tezida bolalarga ertak va hikoya o'qish jarayonida qo'llaniladigan pedagogik usullar tahlil qilinadi.

Hikoya va ertak turlari:

Milliy ertaklar: Tarixiy va madaniy merosni o'zida aks ettiradi, bolalarda milliy qadriyatlarni shakllantiradi.

Hayvonlar ertagi: Hayvonlar orqali axloqiy va ijtimoiy darslarni o'rgatadi, empatiya va hissiy tushunchalarni rivojlantiradi.

Fantastik ertaklar: Tasavvur va ijodiy fikrlashni kengaytiradi, bolalarning ijodiy potentsialini rag'batlantiradi.

Hayotiy hikoyalar: Kundalik hayotiy vaziyatlar bilan bog'liq hikoyalar orqali bolalarda ijtimoiy ko'nikmalar, mas'uliyat va o'zaro munosabatlarni shakllantiradi.

Moral hikoyalar: Axloqiy qadriyatlar, yaxshilik va yomonlik tushunchalarini o'rgatadi.

Pedagogik usullar:

Dramatizatsiya: Bolalar ertak qahramonlarini jonlantirish orqali his-tuyg'ularini va nutqini rivojlantiradi.

Vizual materiallardan foydalanish: Rasm, kartochka, multfilm sahnalari orqali tasavvur va diqqatni oshirish.

Suhbat va savol-javob metodlari: Bolalarda tushunish va fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi, voqea bilan bog'liq fikr almashishni rag'batlantiradi.

Ijodiy vazifalar berish: Rassomlik, qo'shiq aytish, ertak davomini o'ylab topish kabi faoliyatlar orqali ijodiy fikrlashni mustahkamlaydi.

Kichik guruh ishlari: Bolalar o'rtasida hamkorlikni rivojlantiradi, ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantiradi.

Ertak va hikoya o'qish bolalarning til, tafakkur, tasavvur, hissiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Turli pedagogik usullarni uyg'un qo'llash orqali

O'RTA OSIYODA IJTIMOY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali 2-son. 2-qism. Fevral-2026

o'qituvchi bolalarni yanada faol, ijodiy va qiziqish bilan o'qishga jalb qilishi mumkin. Shuningdek, hikoya va ertak turlarini maqsadga muvofiq tanlash bolalarning qadriyatlar va axloqiy tushunchalarni o'zlashtirishiga yordam bera Maktabgacha yosh — bolaning nutq, tafakkur, tasavvur, hissiyot va ijtimoiy ko'nikmalarining tez rivojlanadigan davri hisoblanadi. Shu davrda ertak va hikoya o'qish bolalar uchun nafaqat ko'ngilochar mashg'ulot, balki ularning rivojlanishida muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

Til va nutq rivojlanishi. Ertak va hikoyalarni tinglash bolalarning lug'at boyligini oshiradi, to'g'ri va tushunarli gapirish ko'nikmalarini shakllantiradi. Bolalar hikoyani tinglab, so'zlarning ma'nosini o'rganadi, so'z birikmalari va gap tuzilishini o'zlashtiradi. Shu bilan birga, savol-javob va suhbat metodlari nutqni yanada mustahkamlaydi.

Tasavvur va ijodiy fikrlash. Fantastik ertaklar, sehrii voqealar va qahramonlarning sarguzashtlari bolalarda tasavvur dunyosini kengaytiradi. Bolalar voqeani o'z tasavvurida davom ettiradi, hikoyadagi qahramonlarni sahnalashtiradi yoki o'z hikoyalarini yaratadi. Bu ijodiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Axloqiy va ijtimoiy ko'nikmalar. Ertak va hikoyalar bolalarga yaxshilik, halollik, do'stlik, jasorat kabi axloqiy qadriyatlarni o'rgatadi. Hayvonlar va inson qahramonlari orqali bolalar boshqalar bilan munosabat, hamkorlik va empatiya ko'nikmalarini o'rganadi. Shuningdek, hikoyadagi ijobiy va salbiy xatti-harakatlarni taqqoslash orqali ular o'z xatti-harakatlarini tahlil qiladi.

Hissiy rivojlanish. Hikoya va ertaklar bolalarda turli hissiyotlarni his qilish va ifodalashga yordam beradi. Qahramonlar baxtli, g'amgin yoki qo'rqqan vaziyatlarga duch kelganda, bolalar ham shunga o'xshash hissiyotlarni his qiladi va ularga mos javoblarni o'rganadi. Bu ularning hissiy intellektini rivojlantiradi.

Hikoya - bu voqeani yoki bir qator voqealarni ma'lum bir ketma-ketlikda aytib beradigan adabiy janrdir. Hikoyaning asosiy vazifasi- o'quvchiga yoki tinglovchiga voqeani tushunarli, qiziqarli va ko'pincha ma'naviy yoki axloqiy saboq bilan yetkazishdir.

O'RTA OSIYODA IJTIMOY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali 2-son. 2-qism. Fevral-2026

Hikoyaning asosiy xususiyatlari:

Voqea asosida bo'lishi: Hikoya har doim bir yoki bir nechta voqea atrofida shakllanadi. Voqealar odatda boshlanish, rivojlanish va yakun bosqichlarini o'z ichiga oladi.

Qahramonlar mavjudligi: Hikoyada odamlar, hayvonlar yoki fantastik mavjudotlar qahramon sifatida ishtirok etadi.

Axloqiy yoki ma'naviy mazmun: Ko'plab hikoyalar o'quvchiga saboq berish, yaxshilik va yomonlikni ajratish yoki muhim qadriyatlarni tushuntirishga qaratilgan.

Tushunarli va sodda til: Hikoya odatda bolalar va kattalar uchun tushunarli bo'lgan sodda til va tuzilishga ega bo'ladi.

Hikoyaning bolalar uchun ahamiyati

Til va nutqni rivojlantiradi: Hikoya bolalarga yangi so'zlarni o'rgatadi, gap tuzilishini tushuntiradi, nutqni boyitadi va to'g'ri ifodalash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Tasavvur va ijodiy fikrlashni oshiradi: Hikoyadagi qahramonlar, voqealar va sarguzashtlar bolalarda fantaziya va tasavvur dunyosini kengaytiradi, ular voqeani o'zicha davom ettirishni yoki yangi hikoya yaratishni o'rganadi.

Axloqiy va ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantiradi: Hikoyalar yordamida bolalar yaxshilik va yomonlikni, do'stlik va adolatni o'rganadi. Qahramonlarning xatti-harakatlarini kuzatish orqali ular o'z munosabatlarini va ijtimoiy xatti-harakatlarini baholashni o'rganadi.

Hissiy rivojlanishga yordam beradi: Hikoyadagi qahramonlar baxtli, g'amgin yoki qo'rqan vaziyatlarga duch kelganda, bolalar ularning hissiyotlarini his qiladi va o'z hissiy tajribasini boyitadi.

Keling, bolalar uchun mashhur bir hikoyani misol qilib olamiz va uning ahamiyatli jihatlarini tahlil qilaylik.

“Qizil shapka”

“Qizil shapka” hikoyasida kichik qiz o'z onasidan bargan topshiriq bilan buvisi uyiga boradi. Yo'lda u yovvoyi bo'ri bilan uchrashadi. Bo'ri uni aldab, buvisini yutadi, so'ngra qizil shapka ham xavf ostida qoladi.

Hikoyaning turli versiyalarida, oxir-oqibat, jasur odamlar (masalan, ovchi) kelib, buvisi va qizil shapkani qutqaradi.

**O‘RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR
TADQIQOTLAR-Jurnali
2-son. 2-qism. Fevral-2026**

Hikoyaning bolaga ahamiyatli jihatlari

1. Hikoya bolaga xavf-xatarni tanish va tanish bo‘lmagan odamlar bilan ehtiyotkor bo‘lishni o‘rgatadi. Shu bilan birga, halollik va qat’iyatlilik kabi ijobiy xatti-harakatlarni qadrlashga yordam beradi.

2. Bolalar hikoya davomida Qizil shapkaning qo‘rqishi, tashvishi yoki jasorati bilan bog‘lanadi. Bu ularning empatiya va hissiy tafakkurini rivojlantiradi. Hikoyadagi sarguzashtlar bolalarda voqeani o‘z tasavvurida davom ettirish, turli variantlarni o‘ylab topish va hikoyaning oxirini tasavvur qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

3. Hikoya so‘z boyligini oshiradi: masalan, “aldash”, “xavf”, “jasorat” kabi tushunchalarni o‘rgatadi. Shu bilan birga, voqealarni tushuntirish va qayta so‘zlash orqali nutq ko‘nikmalari mustahkamlanadi.

4. Hikoya bolalarga ota-onaning maslahatlariga quloq solish va xavfsizlik qoidalariga rioya qilish zarurligini tushuntiradi.

Xulosa

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ertak va hikoya o‘qish — ularning til, nutq, tasavvur, hissiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim pedagogik vositadir. Hikoya va ertaklar bolalarni nafaqat ko‘ngilochar voqealar bilan tanishtiradi, balki ularning axloqiy qadriyatlarini shakllantiradi, ijtimoiy ko‘nikmalarini mustahkamlaydi va ijodiy fikrlashini rivojlantiradi.

Hikoyaning turli turlari — milliy ertaklar, hayvonlar ertagi, fantastik ertaklar, hayotiy va moral hikoyalar — bolalarning turli jihatlarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Masalan, milliy ertaklar bolalarda madaniy va tarixiy merosni anglashni kuchaytiradi, hayvonlar ertagi esa empatiya va hissiy ko‘nikmalarni shakllantiradi.

Pedagogik usullar — drammatizatsiya, vizual materiallardan foydalanish, suhbat va savol-javob metodlari, ijodiy vazifalar va kichik guruh ishlari — bolalarning o‘quv jarayonida faol ishtirokini ta‘minlaydi, ularning mustaqil fikrlash va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Shuningdek, hikoyalar orqali bolalar xavfsizlik, mas‘uliyat va axloqiy qadriyatlarni o‘rganadi. Misol uchun, «Qizil shapka» hikoyasi bolalarga ehtiyotkorlik, mas‘uliyat va jasoratni tushuntirishda samarali vosita hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, ertak va hikoya o‘qish maktabgacha ta‘lim jarayonining ajralmas qismi bo‘lib, bolalarning har tomonlama rivojlanishini qo‘llab-quvvatlaydi,

**O'RTA OSIYODA IJTIMOY VA GUMANITAR
TADQIQOTLAR-Jurnali
2-son. 2-qism. Fevral-2026**

ularni kelajakdagi maktab hayotiga tayyorlaydi va madaniy, ijtimoiy hamda hissiy salohiyatini boyitadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1.Sazakova O. A. — *The Importance of Fairy Tale Therapy into English Language Teaching for Preschool Children* (2025)

2.Payzullayeva O. M. — *Maktabgacha yoshdagi bolalarning xalq pedagogikasi asosida og'zaki nutq va hikoya qilish qobiliyatini rivojlantirish* (2025)

3.Sayfullayeva Sh. O. – *Maktabgacha ta'lim tashkilotida bolalarni tarbiyalashda ertak va hikoyalarning o'rni* (2025)

4.Azamova X. I. – *Fairy Tales – As a Tool for the Development of Word-Logical Thinking in Preschool Children* (2022)